

والتر بنیامین

نشانه‌ای برای رهایی

آریده مقاله‌ها ترجمه‌ی
بابک احمدی

نشر مرکز

Walter Benjamin
Illuminations
Essays and Reflections

نشانه‌های ۱۰۰۰ رهاپ

گزیده‌ی مقاله‌های ۱۰۰۰ بنیامین

ترجمه از آلمانی به انگلیسی: هاری مارکس

ترجمه از انگلیسی: بابک احمدی

ویرایش فنی: تحریریه‌ی نشر مرکز

حروف چینی، نمونه‌خوانی، صفحه‌آرایی: نشر مرکز

طرح جلد: ابراهیم حقیقی

چاپ اول ویرایش دوم ۱۳۹۸، شماره‌ی نشر ۱۳۲۶، ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۱۳-۴۳۸-۰

نشر مرکز: تهران، خیابان دکتر فاطمی، روبه‌روی هتل لاله، خیابان ولیعصر، شماره‌ی ۸

تلفن: ۳-۸۸۹۷۰۴۶۲ فاکس: ۸۸۹۶۵۱۶۹

Email: info@nashr-e-markaz.com

www.nashremarkaz.com

همه‌ی حقوق چاپ و نشر این ترجمه برای نشر مرکز محفوظ است.

تکثیر، انتشار و بازتولسی این اثر یا قسمتی از آن به هر شیوه، از جمله فتوکپی، الکترونیکی،

ضبط و ذخیره در سیستم‌های بازیابی و پخش بدون دریافت مجوز قبلی و کتبی از ناشر ممنوع است.

این اثر تحت حمایت «قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان ایران» قرار دارد.

- سرشناسه بنیامین، والتر، ۱۸۹۲-۱۹۴۰ م. Benjamin, Walter • عنوان و نام پدیدآور: نشانه‌ای برای رهاپ؛
- گزیده‌ی مقاله‌های والتر بنیامین / ترجمه‌ی بابک احمدی، [مترجم به انگلیسی هاری مارکس] [ویراستار هانا آرت]؛
- مشخصات ظاهری شش، ۱۹۴ ص • یادداشت عنوان اصلی: Works. Selections, c1968، کتاب حاضر از ترجمه‌ی انگلیسی
- تحت عنوان Illuminations, 1989 به فارسی ترجمه شده است. • عنوان دیگر: گزیده‌ی مقاله‌های والتر بنیامین
- موضوع ادبیات-تاریخ و نقد، Literature – History and criticism • شناسه‌ی افزوده احمدی، بابک، ۱۳۲۷. • مترجم:
- رده‌بندی کنگره ۱۳۹۸ ۵ ن ۹ ب ۳۷ PN • رده‌بندی دیویی ۸۰۹ • شماره‌ی کتاب‌شناسی ملی ۵۶۱۱۷۲۰

فهرست

پیش‌گفتار

تصویر پروست ۵

اپله اثر داستایوفسکی ۲۲

فرانتس کافکا ۲۹

سوررئالیسم، واپسین عکس قوری روشنفکران اروپایی

روایت‌گر ۹۱

اثر هنری در دوران بازتولیدپذیری ماشینی آن ۱۲۵

گاه‌شمار زندگی و آثار والتر بنیامین ۱۷۱

کتاب‌نامه ۱۸۳

نمایه ۱۸۷

پیش‌گفتار

«... هم چون کسی که در یک کشتی شکسته
از تیرگی در حال سقوط آویزان شده باشد،
اما شاید از آن‌جا نشانه‌ای برای رهایی را باز یابد.»
از نامه‌ی بنیامین به گرشوم شولم
۱۷ آوریل ۱۹۳۱

۱

کتابی که در دست راست ویراست تازه‌ای است از کتابی که ۳۲ سال پیش (در تابستان ۱۳۶۶) نشر «تندر» آن را با عنوان *نشانه‌ای به رهایی، مقاله‌های برگزیده* منتشر کرده بود، و نخستین کتاب وارد از والتر بنیامین که به زبان فارسی چاپ می‌شد، شامل شش مقاله در زمینه‌ی ادبیات همراه با مقدمه‌ای طولانی در ۸۰ صفحه.^۱ آن مقدمه در شرح زندگی، آثار، روش کار و اندیشه‌های اساسی بنیامین در این ویراست جدید نیامده، چرا که «باز نگری» در کتاب *خاطرات ظلمت* چاپ شده است.^۲ در سال ۱۳۶۴ متن *نفس و راست نخست* را به انتشارات «فاریاب» داده بودم که ناشر نخستین کتابم بود. *ه‌جا بخوامد می‌وزد، اندیشه‌ها و فیلم‌های روبر برسون* بود. فرخ معینی یثی از گردانندگان آن انتشارات وعده داده بود که متن ترجمه‌ی مقاله‌ها را با زبان اصلی و آلمانی مقابله کند. متأسفانه فعالیت «فاریاب» به دلایلی که من از آن بی‌خبرم متوقف شد، معینی هم راهی مهاجرت شد و به آلمان رفت. سرانجام،

۱. کتاب در ۲۹۲ صفحه با کاغذ سفید و جلد رنگی (با عکس بنیامین کار ژیزل فروند) به قیمت ۶۵۰ ریال (۶۵ تومان) در ۳۳۰۰ نسخه منتشر شد.

۲. احمدی بابک، *خاطرات ظلمت*، درباره‌ی سه اندیش‌گرم مکتب فرانکفورت، والتر بنیامین، ماکس هورکهایمر و تئودور آدورنو، تهران، نشر مرکز، چاپ هشتم، ۱۳۹۶.

انتشارات «فاریاب» کتاب را در اختیار من گذاشت. من هم در تابستان ۱۳۶۵ سراغ رضا بنی صدر رفتم، مدیر انتشارات «تندر» که از دوستانم بود و چند ماه پیش تر **آگاهی طبقاتی** لوکاج را با ترجمه‌ی من منتشر کرده بود. او کتاب را منتشر کرد ولی از آن‌جا که پروانه‌ی وکالت‌اش صادر شده بود کار نشر را رها کرد و «تندر» هم تعطیل شد.

سه دهه از آن روزها گذشته است و در این فاصله من به چاپ جدید کتاب رضا ندادم، چرا که از ترجمه‌ی کتاب راضی نبودم. ترجیح می‌دادم که متن‌ها از زبان اصلی ترجمه می‌شدند یا به همت ویراستارانی که هم با زبان آلمانی آشنایی کامل داشته باشند هم با کار بنیامین، بازنگری و تصحیح می‌شد. من به مثابه‌ی چند ترجمه‌ی انگلیسی و فرانسوی کار را پیش برده بودم و هیچ اطلاع‌بنانی نداشتم که به روح زبان بنیامین نزدیک شده‌ام، و بدتر، نمی‌دانستم تا چه حد سراسر خطاهای ترجمه‌های انگلیسی و فرانسوی‌ام، یا خودم مرتکب چه - ظاهراً - شده‌ام.

اکنون به انتشار مقاله‌ها ندا دادم زیرا آقای امین ابطحی تمامی مقاله‌ها را واژه به واژه با متن اصلی آلمانی مطابقت داده‌اند، خطاها را تصحیح و زمان افعال را دقیق کرده‌اند، و گاه معادل‌ها را نیز پیشنهاد داده‌اند. ایشان به زبان آلمانی مسلط‌اند، به کارهای بنیامین علاقه دارند، هم لطف دارند. امانت‌داری و دقت ایشان خیال‌ام را راحت کرد و اکنون من جدید و سنجیده در اختیار شماست.

در سال‌های اخیر فرد یا افرادی بدون اجازه‌ی من **نشانه‌ای به رهایی** را در فضای مجازی گذاشتند و بسیاری آن را دانلود کردند و خواندند. این سرقت نمونه‌های فراوان دیگر دارد و شامل شماری دیگر از کتاب‌های من نیز شده است. در مورد **نشانه‌ای به رهایی** بیش‌تر ناراحت و دل‌آزرده شدم، زیرا متنی که به درستی و امانت آن اطمینان نداشتم بدون اطلاع‌ام در دسترس نسل تازه‌ای از خوانندگان قرار گرفته بود. اکنون با نشر این ویراست جدید خیال‌ام تا حدودی راحت شده است.

در این ویراست به جای آن مقدمه گاه‌شماری از زندگی و آثار بنیامین،

استوار به منابع معتبری آورده‌ام.^۳ هم‌چنین، بسیاری از پانوشتهای زائد را حذف کردم. سسی سال پیش در شرایطی خاص، به دلیل سال‌ها تداوم جنگ، دسترسی خوانندگان به کتاب‌های مرجع آسان نبود. شاید افزودن پانوشتهای توضیحی در معرفی مختصر اشخاص از این نظر توجیه می‌شد، اما امروز چنین نیست و انواع کتاب‌های مرجع و نیز دانش‌نامه‌های مختلف در فضای مجازی در دسترس خوانندگان قرار دارند و دیگر لزومی ندارد که، به فرض، ژان کوکتو یا آبل گرسر معرفی شوند. در این ویراست جدید آن پانوشتهایی آمده‌اند که به گمازان برای فهم مطلب ضروری‌اند.

نکته دیگر این که من روش بیان و سبک و سلیقه‌ی آقای ابطحی را در موارد زیادی پذیرفته‌ام. با اصراری به سرهنویسی و کاربرد واژه‌های تازه اما نه چندان رایج ندارم. متن ویراسته‌ی آقای ابطحی ساده‌تر و بارها قابل فهم‌تر از متن قبلی است. می‌بایست صحت و امانت متن همراه شده با امکان فهم بیشتر، این است که سلیقه‌ی ایشان را به در گزینش معادل‌ها و چه در ساختار نحوی عبارت‌ها رعایت کرده‌ام. امید به آنکه بگویم که مسئول نهایی متن فارسی من هستم. همان گونه که مسئول متن ویراست نخست که با آلمانی مقابله نشده بود نیز با من است. به گفته‌ی ارسطو آدی را از ارتکاب خطا در کارها گریزی نیست. مهم این است که بپذیرد اشتباه کرده و از رفع آن برآید.

۲

مقاله‌هایی که در این کتاب آمده‌اند برای نخستین بار چنین منتشر شده‌اند:

تصویر پروست

در نشریه‌ی *Die Literarische Welt* شماره‌های ۲۵ تا ۲۷ ژوئن و در نشریه‌ی

۳. من از گاه‌شمار کتاب زیر استفاده کردم که مختصر و مفید است:

David S. Ferris, ed, *The Cambridge Companion to Walter Benjamin*, Cambridge University Press, 4002.

سپس از گاه‌شمار چهار مجلد زیر استفاده کردم که بسیار مفصل و توضیحی است و به یک زندگی‌نامه‌ی بنیامین شبیه است:

W. Benjamin, *Selected Writings*, vols 1-IV, ed. Marcus Bullock, Michael Jennings et al. Cambridge, MA, Harvard University Press, 1996-2006.

۱۹۲۹ منتشر شد. بنیامین متن نهایی را در ۱۹۳۴ در پاریس نوشت و در مواردی که از آن به زبان فرانسوی یاد می‌کرد آن را «تصویر پروسستی» می‌نامید. بنیامین نخستین مترجم در سایه‌ی دوشیزگان شکوفا و طرف گرمات به زبان آلمانی بود که انتشارات Suhrkampverlag آن‌ها را در مجموعی آثار یعنی *Gesammelte Schriften* در سال ۱۹۸۷ منتشر کرده.

اثره‌ای داستانی

در تابستان ۱۹۱۷ نوشته شد و در نشریه‌ی *Die Argonauten* دوره‌ی جدید، شماره‌های (۱۰-۱۲) در ۱۹۲۱ منتشر شد.

فراتر از کافکا

بخشی از این متن در نشریه‌ی *Jüdische Rundschau* در ۲۱ و ۲۸ دسامبر ۱۹۳۴ منتشر شد.

سوررئالیسم، واپسین عکس‌فوری روشن‌فکران اروپایی

در سه بخش در نشریه‌ی *Die Welt Literarische* در اول، هشتم و پانزدهم فوریه‌ی ۱۹۲۹ منتشر شد.

روایت‌گر، تأمل‌هایی بر کار نیکلای تسکوف

در نشریه‌ی *Orient und Okzident* (۱۹۲۷) منتشر شد. بنیامین این جستار را به زبان فرانسوی نیز نوشته که در کتاب زیر متن کامل آن منتشر شده است:

W. Benjamin, *Le roman russe, Réflexions à propos de l'oeuvre de Nicolas Leskov* in: *Écrits français, Introduction et notices de Jean-Maurice Monnoyer*, Callimard, Paris, 2006. pp.149-251.

اثر هنری در دوران بازتولیدپذیری ماشینی آن

در نشریه‌ی *Zeitschrift für Sozialforschung* شماره‌ی ۵، نیویورک، ۱۹۳۶ منتشر شد. بنیامین این جستار را به زبان فرانسوی نیز نوشته، با شرح و توضیح بیش‌تر که در کتاب زیر متن کامل آن منتشر شده است:

W. Benjamin, *L'oeuvre d'art à l'époque de sa reproduction mécanisée* in: *Écrits français*, pp.103-152.